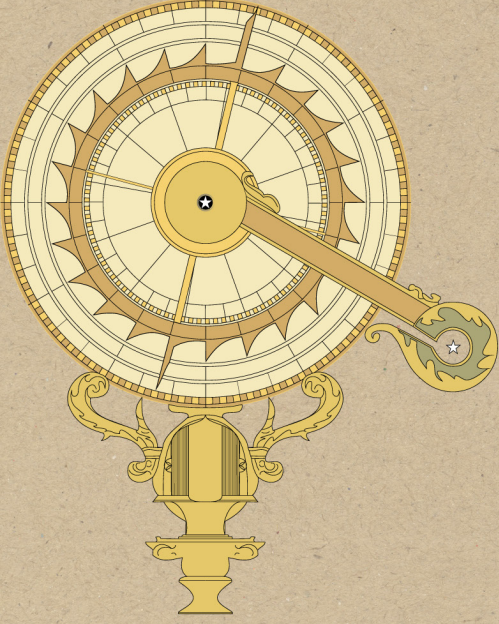

Haziran / June
2026

Cilt / Volume -2 - Sayı / Issue - 1

İSLAM BİLİM TARİHİ

ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

FATİH
SULTAN
MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ

JOURNAL FOR THE HISTORY OF
ISLAMIC SCIENCE

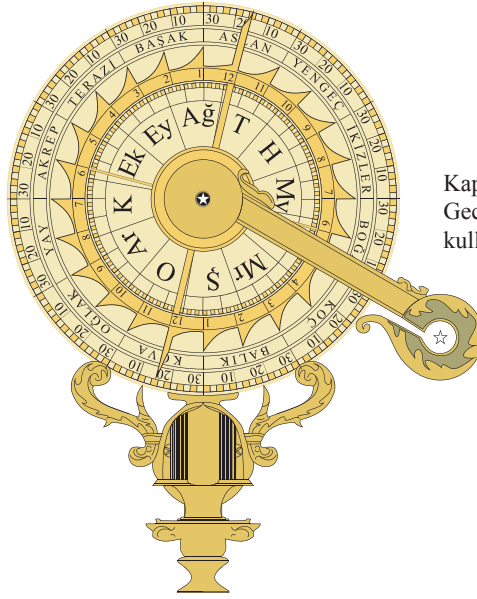
e-ISSN: 3108-6705

İslam Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi (İBTAD)

Cilt 2 - Sayı 1 - Haziran 2026

Journal for the History of Islamic Science (JHIS)

Volume 2 - Issue 1 - June 2026

Kapakta kullanılan görsel tasarım:
Geceleri yön ve zaman tayini için
kullanılan *Nocturnal* aletidir.

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Bilim Tarihi Bölümü ve Fuat Sezgin İslam Bilim Tarihi Enstitüsü işbirliğiyle
yayınlanmaktadır.

Bu dergi, yılda iki sayı olarak yayınlanan, süreli, hakemli bir İslam bilim tarihi ve düşüncesi araştırmaları dergisidir. Dergiye yapılan atıflarda İBTAD kısaltması kullanılmalıdır.

Dergide yayınlanan yazılarda ileri sürülen görüşler yazarlara aittir.

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü Prof. Dr. Fuat Sezgin İslam Bilim Tarihi Enstitüsü'nün yazılı izni olmadan, fotokopi yoluyla veya elektronik, mekanik ve sair suretlerle kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz, kayda alınamaz. Normal ve kanuni alıntılarda kaynak göstermek zorunludur.

All rights reserved. No part of this publication may be copie, reproduced, stored in a retrieval system or transmitted, in any form or by means, without the prior expressed permission in writing of Prof. Dr. Fuat Sezgin Institute for the History of Islamic Science. It is obligatory to show footnotes for regular or legal quotations.

© 2025 Copyright

İSLAM
BİLİM
TARİHİ
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

FATİH
SULTAN
MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ

Sahibi Nevzat ŞİMŞEK - Rektör
Owner Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi adına
The Name of Fatih Sultan Mehmet Vakıf University

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü İsa UĞURLU
Responsible Manager Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Fatih Sultan Mehmet Vakıf University

Yazışma Sefa Nur KURUÇAY
Correspondence Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Fatih Sultan Mehmet Vakıf University

Yayıncı Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Publisher Fatih Sultan Mehmet University Press

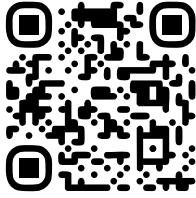
Kreatif Direktör Şeyma ALBAYRAK
Creative Director

Kapak & Mizanpaj Şeyma ALBAYRAK
Cover & Design

e- ISSN 3108-6705

Yayın Türü Süreli Yayın
Publication Type Periodical

İrtibat İslam Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Contact Cankurtaran Mah. Caferiye Medresesi Sk. No: 36 Ayasofya Medresesi
Fatih/İstanbul
ibtad@fsm.edu.tr

Dergide yer alan yazılardan ve aktarılan görüşlerden yazarlar sorumludur.

Authors bear responsibility for the content of their published articles.

Yayın dili Türkçe ve İngilizcedir.

The publication languages of the journal are Turkish and English.

Aralık ve Haziran aylarında, yılda iki sayı olarak yayımlanan uluslararası, hakemli, açık erişimli ve bilimsel bir dergidir.

This is a scholarly, international, peer-reviewed and open-access journal published biannually in December and June.

**İSLAM
BİLİM
TARİHİ**
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

**FATİH
SULTAN
MEHMET**
VAKIF ÜNİVERSİTESİ

Dergi Yazı Kurulu

Editorial Management

Baş Editör Prof. Dr. Mustafa KAÇAR
Editor-in-Chief **Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi**
Fatih Sultan Mehmet Vakıf University

Editörler Dr. Nihal FIRAT ÖZDEMİR
Editors-in-Chief **Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi**
Fatih Sultan Mehmet Vakıf University

Doç. Dr. Emine CANLI
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Fatih Sultan Mehmet Vakıf University

Doç. Dr. Neslihan ALAN
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Fatih Sultan Mehmet Vakıf University

Editorial Asistan Fatma Esmanur KOÇ
Editorial Assistant Cansu DEMİRBAĞ
Sefa Nur KURUÇAY
Esmâ BİÇER

Dil Editörleri Dr. Hacı Yaver ÇERÇİ
Language Editors Dr. Tamer KİBRİT
Elif AKDİN ÖNDER
Emine Esmanur KOÇ
Rabia ODABAŞI

Dergi Yayın Kurulu Editorial Management

Prof. Dr. Adnan BAKİ	Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmed DJEBBAR	Lille Üniversitesi (Emeritus)
Prof. Dr. Ali DURUSOY	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Ferruh ÖZPİLAVCI	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. George SALIBA	Colombia Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin TOPDEMİR	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Prof. Dr. Jan P. HOGENDİJK	Utrecht Üniversitesi
Prof. Dr. Jeffrey A. OAKS	University of Indianapolis
Prof. Dr. Mehmet Cüneyt KAYA	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Melek DOSAY GÖKDOĞAN	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Mustakim ARICI	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. Peter ADAMSON	München Üniversitesi
Prof. Dr. Yavuz UNAT	Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Bekir Harun KÜÇÜK	Pennsylvania Üniversitesi
Doç. Dr. Harun YILMAZ	Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. M. Fatih ÇALIŞIR	İstanbul Üniversitesi
Dr. Fahreddin IBRAGİMOV	Özbekiston Respublikası Fenler Akademiyası
Dr. Hasan UMUT	Boğaziçi Üniversitesi
Dr. Halime Mücella DEMİRHAN ÇAVUŞOĞLU	Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Dr. Hüseyin ŞEN	Bağımsız Araştırmacı

İçindekiler

Table of Contents

07 Editörün Notu | Editor's Note

08 **Matematik Tarihinin Matematik Öğretimine Katkısı Bağlamında *Kelimât Fi'l-Hisâb* Örneği**
The Case of *Kelimât fi al-Hisâb* in the Context of the Contribution of the History of Mathematics to Mathematics Education

Mehmet Ali Yağlıoğlu

Araştırma Makalesi | Research Article

26 **Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Geçişte Bir Entelektüel Çevrenin Teşekkülü: Tâhirü'l-Mevlevî'nin *Mahfil* Mecmuası**

The Formation of an Intellectual Circle During the Transition from the Ottoman to the Republic Era: Tâhir al-Mawlawî's *Mahfil* Majmû'a

Ömer Gün

Araştırma Makalesi | Research Article

45 **Bilginin Dolaşımında Merak Odaları: Avrupa ve Osmanlı Dünyasında Karşılaştırmalı Bir Perspektif**
Cabinets of Curiosity in the Circulation of Knowledge: A Comparative Perspective Between Europe and the Ottoman World

Sefa Nur Kuruçay

Araştırma Makalesi | Research Article

58 **Câbir Bin Hayyân Literatürü Üzerine Bir İnceleme**
A Study on the Literature of Jâbir ibn Hayyân

Yasemin Akkaya

Araştırma Makalesi | Research Article

77 **Adam Smith'in Astronomi Tarihi: Hayret, Muhayyile ve Bilim Tarihi**
Adam Smith's History of Astronomy: Wonder, Imagination, and the History of Science

Ahsen Çaçan

Kitap Değerlendirmesi | Book Review

82 **İlimle Yaşanan Bir Ömür: Fuat Sezgin Üzerinden Bir Medeniyet Muhasebesi**
A Life Dedicated to Knowledge: A Civilizational Reflection through Fuat Sezgin

Hüseyin Yazıcı

Görüş Makalesi | Opinion Article

Editörün Notu | Editor's Note

Bilim tarihi, yalnızca geçmişte üretilen bilgi birikimini kayıt altına almakla kalmaz aynı zamanda bilginin hangi tarihsel, toplumsal ve kültürel şartlarda üretildiğini, nasıl dolaşıma girdiğini ve farklı medeniyetler arasında nasıl yeniden inşa edildiğini anlamaya imkân sağlar. Günümüzde bilim tarihine yönelik çalışmaların giderek disiplinlerarası bir karakter kazanması, araştırmacıları entelektüel çevreler, kurumlar, koleksiyonlar, eğitim gelenekleri ve bilgi aktarım mekanizmaları üzerinde düşünmeye sevk etmektedir.

Bu sayıda yer alan çalışmalar, bilim ve düşünce tarihini farklı zaman dilimleri ve farklı metodolojik yaklaşımlar üzerinden ele alarak okuyucuya geniş bir perspektif sunmaktadır. Sayının araştırma makaleleri, İslam bilim tarihi, Osmanlı entelektüel tarihi, matematik tarihi, bilginin dolaşımı ve bilimsel literatür incelemeleri gibi birbirini tamamlayan alanlarda özgün katkılar ortaya koymaktadır.

Yasemin Akkaya'nın Câbir bin Hayyân literatürünü metodolojik açıdan değerlendiren çalışması, mevcut araştırmaların güçlü ve zayıf yönlerini tartışarak alanın geleceğine yönelik yeni değerlendirme imkânları sunmaktadır. Mehmet Ali Yağlıoğlu, Osmanlı matematik geleneğine ait *Kelimât fi'l-Hisâb* adlı eser üzerinden matematik tarihi ile matematik öğretimi arasındaki ilişkiyi ele almakta; tarihî matematiksel yöntemlerin günümüz eğitim süreçlerine sağlayabileceği katkıları ortaya koymaktadır. Ömer Gün, *Mahfil Mecmuası* çevresini prosopografik bir yaklaşımla inceleyerek Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş dönemindeki entelektüel ağların oluşumunu yeni bir kavramsal çerçeve içinde değerlendirmektedir. Sefa Nur Kuruçay ise Avrupa'daki merak odaları ile Osmanlı koleksiyon geleneğini karşılaştırmalı olarak ele alarak bilginin dolaşımı ve müzeciliğin tarihsel gelişimine farklı bir perspektiften yaklaşmaktadır.

Araştırma makalelerini tamamlayan görüş yazısında Hüseyin Yazıcı, Prof. Dr. Fuat Sezgin'in ilim anlayışını ve ilmî mirasını kişisel tanıklıklar üzerinden ele alırken; Ahsen Çaçan'ın kitap değerlendirmesi ise Adam Smith'in *Astronomi Tarihi* eserini bilim tarihi ve düşünce tarihi bağlamında analiz ederek okuyucuya yeni değerlendirme imkânları sunmaktadır. Böylece sayı, özgün araştırmaların yanında bilim tarihine ilişkin metodolojik tartışmaları, entelektüel tecrübeleri ve güncel yayınları da bir araya getiren bütüncül bir içerik kazanmaktadır.

Bu sayının hazırlanmasında emeği geçen yazarlarımıza, hakemlerimize ve yayın kurulu üyelerimize teşekkür ediyor; burada yer alan çalışmaların bilim ve kültür tarihi alanlarında yapılacak yeni araştırmalara katkı sağlamasını temenni ediyoruz.

**FATİH
SULTAN
MEHMET**
VAKIF ÜNİVERSİTESİ

